DAGBLAD VAN HET NOORDEN

08 oktober 2016 , pag. 20

TEKST WILLEM DE HAAN | FOTO'S CORNÉ SPARIDAENS

INGEWIKKELDE REALITEIT

U bent zelfstandig naar Nederland gekomen, u kunt ook zelf vertrekken. Dat is de boodschap die de medewerkers van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT en V) uitgeprocedeerde asielzoekers in Ter Apel voorhouden. Maar soms is de werkelijkheid gecompliceerder.

Bijna elke dag rijdt de Koerdische Irakees Mushrak Amadi (34) in zijn eenvoudige rolstoel van zijn woning op de Vrijheids Beperkende Locatie (VBL) naar de bibliotheek in het dorp Ter Apel, een tocht van bijna een uur. „Daar is het rustig en kan ik de hectiek en de druk een beetje achter me laten. De mensen van de bibliotheek zijn aardig, ik drink er koffie en ik lees wat in kranten en boeken."

Amadi liep een dwarslaesie op na een rampzalig ongeluk in Noord-Irak. Zijn asielaanvraag werd afgewezen, hij moet terug. Maar Mushrak wil niet terug. Ruim zes jaar verblijft hij nu in Ter Apel. Elke dag kan de laatste zijn. „Mijn tassen staan klaar. Ze zullen me naar het station van Emmen brengen, een kaartje voor me kopen en me de trein in helpen. Maar ik heb geen idee waar ik zal uitstappen en hoe het dan verder moet."

In de afgelopen zes jaar heeft hij bijna alle medewerkers van de dienst Terugkeer gesproken. „We zijn altijd correct met elkaar, we kennen elkaars wel en wee. Maar dat verandert niets aan hun boodschap: ik moet terug, dwarslaesie of niet."

Omgeven door uitgestrekte aardappelvelden verblijven met Amadi nog zo'n 350 uitgeprocedeerde asielzoekers op de VBL. Sinds vorig jaar zijn de houten huizen vervangen door stenen groepswoningen. Daartussen grasveldjes, speeltoestellen en bankjes. De bewoners moeten zich dagelijks melden, ze mogen de gemeente Vlagtwedde niet verlaten, ze krijgen 45 euro per week om boodschappen te doen. Om de zoveel tijd ligt er een uitnodiging voor een gesprek met een medewerker van de dienst Terugkeer.

Bewoners praten wat, kinderen fietsen rond, hier en daar wordt een raam gewassen. Bij mooi weer is het een vredig oord. Maar valt de uitnodiging in de bus voor een gesprek dan slaat de paniek vaak toe, zegt Mushrak. Hij is met ruim zes jaar de langst verblijvende bewoner van de VBL: „Dan zie je wanhopige mensen, boze mensen, vechtpartijen; ik zie zoveel mensen met ernstige psychische problemen."

Mushrak Amadi is een vriendelijke man, ziet er keurig verzorgd uit: spijkerbroek, keurig zwart overhemd, vriendelijke ogen. Zijn zwarte haar begint tot zijn spijt hier en daar al grijs te worden. In 2002 overkomt hem een bizar ongeluk in Noord-Irak, als hij op de vlucht is voor de familie van een meisje uit een rijk milieu met wie hij een relatie heeft. „Ik heb één keer met haar broer gesproken. Toen ik zei dat ik met haar wilde trouwen, zei hij mijn benen te zullen afhakken; dat zou nooit gebeuren." Tot overmaat van ramp raakt zijn geliefde zwanger van hem. Ze houden het verborgen, maar het tikt als een tijdbom naarmate de weken voorbijgaan.

Kort na het bezoek aan de broer van zijn geliefde Sjema rijdt Amadi met zijn auto op een verlaten weg in het Noorden. Hij wordt gevolgd, een zwarte auto komt naast hem rijden, het raam gaat naar beneden en hij kijkt in de loop van een AK 47, een mitrailleur van Russische makelij. Hij wordt geraakt, de auto stort van de weg. Amadi wordt wakker in een ziekenhuis. Na twee maanden hoort hij dat zijn vriendin diezelfde dag van de trap is gevallen en is overleden. Gevallen? „Nee, zij is vermoord door haar broer."

Amadi houdt zich zes jaar schuil voor de wraak van de familie, dan besluit hij naar Nederland te vluchten. „Ik ging van dorp naar dorp, van auto naar auto, en uiteindelijk met een vrachtwagen van Turkije naar Nederland."

Zijn asielaanvraag wordt afgewezen, omdat de IND zijn verhaal ongeloofwaardig vindt. Hij heeft geen foto's, geen bewijzen, er zijn geen ooggetuigen. Amadi moet terug. Hij heeft papieren waaruit zijn nationaliteit en identiteit blijken. Maar Irak is een van de landen die alleen landgenoten terugnemen die vrijwillig terugkeren. Zou de overheid hem gedwongen op het vliegtuig zetten dan zou Irak hem per kerende post terugsturen naar Nederland.

Vrijwillige terugkeer is dus de enige optie. „Het eerste gesprek herinner ik me nog heel goed: je gaat terug of we zetten je op straat. Dat verhaal hoor ik nu al zes jaar. Maar waar moet ik heen in mijn rolstoel?"

De familie Ibrahim zit gevangen in de regelgeving. Taufik Ibrahim is christen en komt oorspronkelijk uit Ghana, Mouna Mohammed is een moslima uit Ethiopië. Voor hen is tezamen nergens plek, geen land heet ze welkom. Hun tweeling Iman en Salam werd in het voorjaar geboren, maar de vader wacht desondanks uitzetting uit Nederland of de illegaliteit.

"NIEMAND ZAL ONS WILLEN HEBBEN